

ПОЕЗИЈА ИНТЕРНЕТА

Виолета Јовић, писац

Универзитет у Нишу (шеф Кабинета ректора)

И-мејл: violetavjovic@gmail.com, violeta.jovic@ni.ac.rs

Сажетак: Развој савремених технологија омогућава њихов уплив у све области живота, па и у књижевност. Поезија није заобиђена. Шта су разлози? Које су предности, а који недостаци интернета?

Кључне речи: поезија, интернет, човек, књижевност, мисао, читање, истина

Тин Ујевић је био мишљења да је песников задатак тражење, а способност великих песника налажење.

Поведена том мишљу, без амбиције да нађем, а животни опредељена ка вечитом трагању за истином, потражила сам одговоре на изазов који сам добила од Маје Радоман Цветићанин, да саопштим рад о поезији интернета.

Поезија свакако постоји откад постоји књижевност, а књижевност постоји откад постоји људски род.

Човек је одувек имао потребу да искаже своја осећања, а најбоље место за најузвишенија људска осећања јесте стих. Човек је налазио начина да пева о свим појавама у природи која га окружује и свом субјективном доживљају свега тога. Дозивао је кишу, захваљивао боговима у које је веровао, дивио се топлоти сунца, мирису цвета и лепотама света, дрхтао у грчу љубави, страха, бола...

Налазимо податке да су најстарија дела светске књижевности писана у стиху. Пре писаних дела, настала је усмена књижевност која је усменим путем преношена с нараштаја на нараштај те успут попримила обележја колективног стварања, а појединачни аутори остали су анонимни.

Поезија је дуго живела ушушкана у књигама. Најстарија позната књига штампана је у Кини 868. године.

У потрази за добром књигом увек смо се упућивали у библиотеку.

Али, развој савремених информационо-комуникационих технологија сели све сегменте нашег живота на интернет. Ову судбину није могла избећи ни књига, а са њом и поезија.

Дакле, поезија се сели на интернет, тако да су тиражи поетских књига замењени бројем прегледа на интернету, бројем „лајкова“ , „твитова“ и сл.

Шта је довело до овога?

Мишљења смо да разлози нису само у вртоглавом развоју ИТ технологија. Превасходно су, ипак, чини се, материјалне природе.

- Наиме, пре свега, престале су да постоје велике издавачке куће, попут: „Просвете“, „Рада“, „БИГЗ-а“ и др. А издавачи који и даље обављају ту делатност, углавном објављују наслове који су комерцијални на тржишту, а то су претежно прозна дела савремене књижевности и преводи.
- Писци су упућени сами на себе, тако да они који нису у могућности да пронађу издавача, који би под повољним условима објавио књигу поезије, нити изнађу материјална средства за трошкове издавања књиге, нису у ситуацији да објаве своје песме.
- Књиге поезије слабије се продају од књига прозе, тако да у излозима књижара готово да не можемо видети поетску књигу.

- Писци, а поготово млади људи који трагају за разумевањем свог стваралачког рада и његовом потврдом кроз озбиљан и темељит приступ уредника, готово редовно наилазе на зид, који је најлакше прескочити једним кликом миша компјутера.
- У школским програмима све је мање поезије, а све више фазона, загонетки, игроказа и сл. А како неки садржаји доспевају у школске програме, укључујући и часописе који се, уз пристојан рабат од 45%, преко наставника пласирају деци и њиховим родитељима, не можемо описати пристојним речима.

Предности интернета

- Развој ИТ технологија невероватно је скратио време приступа информацијама у свим областима живота, што свакако није могло заобићи ни поезију.
- Осим што ослобађа трошкове штампања и дистрибуције књига, интернет омогућава лакшу доступност читаоцима, а за живот поезије важни су читаоци.
- Интернет омогућава лакшу претрагу, листање и налажење тражених садржаја, чак и ако не знате наслов књиге или поједине песме, већ имате само неку од кључних речи.
- Интернет нуди могућност налажења старих и ретких књига којих често нема у фондовима библиотека или су давно отписане.
- Читаве антологије, или како нас Добрица Ерић деценијама саветује и прекорева – „цветници“, могу се пронаћи на интернету.
- Значајан је број електронских издања књига које су лако доступне на интернету.
- Све већи број библиотека дигитализује своје фондове, што омогућава људима који се баве научним, преводилачким, антологијским радом да дођу до података који су им потребни.

- Повећана је преводилачка активност, па се могу пронаћи не само дела на скоро свим светским језицима, већ и њихови преводи и препеви на друге језике, међу којима је и српски језик.
- Друштвене мреже (*Фејсбук, Инстаграм, Твитер* и др.) разумном кориснику омогућавају да објављује своје радове и чита радове других корисника, да размењује искуства, прави контакте из којих може проицаћи мноштво корисних ствари за његов рад у области књижевног стваралаштва.
- Доступност контаката са свим озбиљним издавачким кућама, сајмовима књига, књижарама и интернет књижарама, часописима.
- Оснивање бројних интернет часописа у којима се објављује поезија (у области књижевности за децу, рецимо, основан је диван електронски часопис „Слова на струју” или „ЈАВООКА” који креативно уређује Предраг Трајковић, у Нишу постоји такође електронски часопис „ТАБЛА”).
- Књижевни конкурси за необјављене песме или читаве рукописе песама могу се наћи на интернету, на више адреса (овде посебно истичемо конкурсе за прву књигу младих аутора).
- Организатори књижевних манифестација и установе и организације које додељују престижне књижевне награде такође упућују позиве и конкурсе путем интернета.
- Аутори, а нарочито они млађи не морају оседети, а текстови им не морају пожутети у фиокама „презаузетих, озбиљних и неприступачних” уредника;
- Интернет донекле ублажава „генијалност” домишљатих организатора мноштва конкурса без критеријума (осим уплате накнаде за зборник) који сакупљају песме без лектуре, коректуре, наравно и без рецензије и критике, објављују и свакоме чија песма буде заступљена у том зборнику наплаћују куповину зборника.
- Надајмо се да штити природу јер, тако би требало, не морају се сећи шуме за производњу папира за штампање књига.
- Приликом селидбе, уместо гомиле тешких кутија са књигама, довољно је понети лаптоп.

- Не могу се више десити ситуације које су се свима нама дешавале, да нам другарица не врати омиљену књигу поезије и да упорно тврди како није код ње.
- Не треба брисати прашину са књига на полицама.
- Неће вас задиркивати што сте нежна душа која чита поезију кад вам изненада дођу у посету. Довољно је да затворите лаптоп или кликнете мишем...

Да се опет, могуће из локалпатриотских разлога, осврнемо на Бранка Миљковића:

Поезију ће сви писати

сан је давна и заборављена истина
коју више нико не уме да провери
сада туђина пева ко море и забринутост
исток је западно од запада лажно кретање је
најбрже
сада певају мудрост и птице моје запуштене
болести
цвет између пепела и мириса
они који одбијају да преживе љубав
и љубавници који враћају време уназад
врт чије мирисе земља не препознаје
и земља која остаје верна смрти
јер свет овај сунцу није једина брига

али једнога дана
тамо где је било срце стајаће сунце
и неће бити у људском говору таквих речи
којих ће се песма одрећи
поезију ће сви писати
истина ће присуствовати у свим речима

на местима где је песма најлепша
онај који је први запевао повући ће се
препуштајући песму другима
ја прихватам велику мисао будућих поетика:
један несрећан човек не може бити песник
ја примам на себе осуду пропевале гомиле:
ко не уме да слуша песму слушаће олују

али:

хоће ли слобода умети да пева
као што су сужњи певали о њој

Није ли револуционарни корак селидбе поезије на интернет потврдио видовито предсказање Бранка Миљковића да ће поезију сви писати? Да ли је за то довољно само то да пут до објављивања буде поједностављен појављивањем и експанзијом електронских медија?

Ако узмемо у обзир брзину којом интернет запоседа наше животе, рачунамо на то да ће поезију сви читати, или ће бар имати могућност то да чине сви корисници интернета. И, искрено, да ће прочитати све што им је на располагању и наставити да трагају... пре но што испишу мрак и светлост своје душе, прогласе се песницима и крену да захтевају своја права у виду прихваћености и друштвеног признања.

Овде нема битне разлике у односу на читање књига. Предуслов сваког писања треба да буде читање и образовање. То може да понуди и интернет, као и библиотека и живот који треба пуним плућима да живимо и мимо интернета.

Је ли тачна она Платонова да „песници певају оно што немају храбрости да живе”? Ако јесте, онда је човечанство постало значајно храбрије чињеницом да свако може на интернету објавити своје стихове. Или можда није? Можда и даље, сакривени у свом безбедном ћошку, испаљујемо ћорке под псеудонимом, олакшавајући себи камен под

грудима? Ако је тако, ако је. Библиотерапија очигледно даје резултате! Писање је, тврде многи са верификованим компетенцијама, лековито.

Послушајмо Владика Николаја Велимировића који нас, као и увек, мудро саветује: „И тако, ако ставиш свој живот у стихове, бићеш ближе истини, ближе животу”.

Интернет нам, дефинитивно, пружа могућност да, ако већ не можемо бити сигурни да смо ближе истини и животу, оно бар можемо бити ближи сазнању.

Колико можемо веровати интернету

Сви смо свесни тога да је компјутер хладна и празна машина коју подацима снабдева човек и то не један човек, у кога бисмо се можда и могли поуздати, већ милиони људи широм света.

Колико је ко од њих компетентан и добронамеран, то не можемо знати.

Опасно је поуздати се само у један извор сазнања.

Познајемо људе који су за један испит на факултету учили из десетак књига различитих аутора, трагајући за најприхватљивијим начином дефинисања неких појмова. Тако је са свим садржајима на интернету. Немамо ли предзнања или могућности да проверимо сазнања до којих смо дошли, не треба да будемо сигурни да смо дошли до правих података, до истине.

Зато, колико год предности давао интернет, у виду брзине и доступности, треба исте те особине искористити и ради провере података и упоређивања са аутентичним подацима из ауторских дела у штампаном облику која су прошла комплетан процес издавања књиге и суд критике.

Квалитет поезије на интернету

Што се квалитета поезије на интернету тиче, ту ћемо цитирати Исидору Секулић:

“Попут перја рајске птице, песма је оно што нас штити од мраза и обичности. Певамо да не бисмо били сами, а нисмо сами само кад певамо. Дување у свиралу није

свирање него дување. Према томе, није свако писање књижевност, нити је свака птица голуб.”

Чини се да су прошла времена када су читаве редакције бделе над рукописима поезије, да су рецензенти били ти који, не познајући аутора нити имајући било какве податке о њему, дају суд о написаном пре објављивања.

Искрено, волели бисмо да се врате та времена када смо месецима, па и годинама стрпљиво чекали да нам на кућну адресу стигне коверта од издавача коме смо послали рукопис, у којој се налази писмо где пише отприлике овако: Поштовани, имамо част да вас обавестимо да је Ваш рукопис под насловом тим и тим прихваћен за штампу код ИГП „Просвета”. Рецензенти (два звучна имена) су дали позитивну оцену рукописа и препоручили га за штампу. Позивамо Вас да дођете у редакцију ради потписивања ауторског уговора...

Ово се сада, оним срећницима којима се догоди, догађа путем мејла, што је опет интернет. Осим поезије и сви послови везани за објављивање било штампаних, било електронских издања, обављају се путем електронских комуникација.

Искрено се надамо да ће се ту негде стати и да ће нам интернет оставити мало слободе да изађемо у природу у ове лепе дане и оплеменимо своја чула лепотом о којој можемо писати, да ће нам оставити времена и воље да се дружимо са људима, да пружимо и примимо пријатељство, да се неки заљубе. Биће богатији и садржај интернета, ако људска душа буде богатија.

Мачкат, 21. 5. 2017. године

Виолета Јовић